

Auttaako IMPERIA ymmärrettävämpien YVA-selostusten laadinnassa?

Elisa Vallius

Jyväskylän yliopisto

IMPERIA-hankkeen loppuseminaari 9.11.2015

Arviointiraportteihin liittyvät haasteet

- Arvioinnin tulisi olla sekä viranomaisen että maallikon ymmärrettävissä
 - ✓ Riittävän laaja ja yksityiskohtainen vs. kohtuullisen helppolukuinen ja tiivis
 - ✓ Yksiselitteinen vs. alakohtaista terminologiaa välttelevä
- Merkittävät vaikutukset ja vaihtoehtojen erot tulee olla helposti hahmotettavissa

Raportteihin liittyviä ongelmia

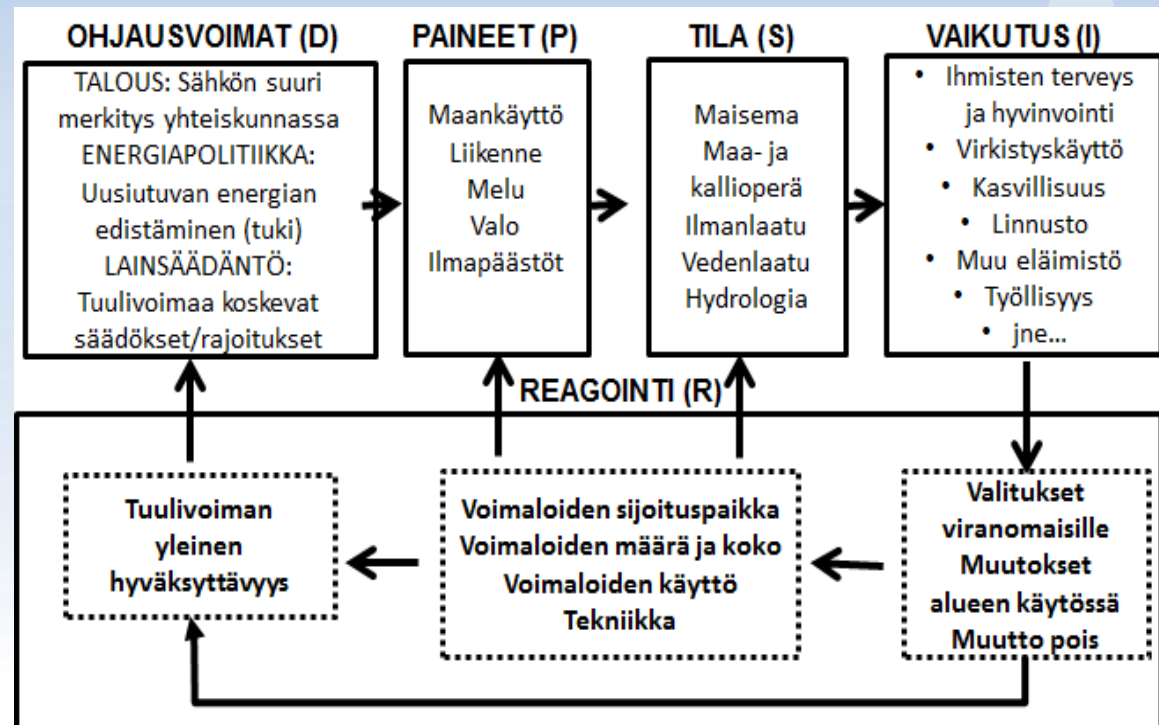
- Arviointiraporttien pituus on kasvanut jatkuvasti
- Arvioinnin päättelyketjua on vaikea seurata
 - ✓ Teksti on monisyistä ja pyörittelevää
 - ✓ Vaikea terminologia, ”YVA-kieli”
 - ✓ Vain osa päättelyketjusta on näkyvissä, johtopäätös puuttuu tai sitä ei perustella
- Kaikkia vaikutuksia käsitellään hyvin samalla tasolla – oleelliset vaikutukset on vaikea erottaa

IMPERIA: Arviointiryhmä

- Paikallisten sidosryhmien läsnäolo heti arvioinnin alkuvaiheessa
 - ✓ Tuo paikallisnäkemysten arvioinnin suunnittelusta alkaen (vaikuttaa sisältöön)
 - ✓ Avaa hanketta ja siihen liittyvää terminologiaa osallistujille → siirtää tietoa myös muille, joita asia koskee → lisää raportin lukijoiden lähtötietoa
 - ✓ Tuo esiin mahdollisia väärinymmärryksiä ja tiedon puutteita, jotka voidaan huomioida raportoinnissa
 - ✓ Auttaa kohdentamaan arviointia merkittävimmiksi koettuihin vaikutuksiin

IMPERIA: Monitavoitearvioinnin menetelmien käyttö arvioinnin suunnittelussa

- Hankkeen taustan ja tavoitteiden sekä vaikutusten syntymistavan hahmottaminen
 - ✓ Hankkeen ja arvioinnin perustelut selkiytyminen ja selkeä kuvaus (esim. arviointiohjelmassa)

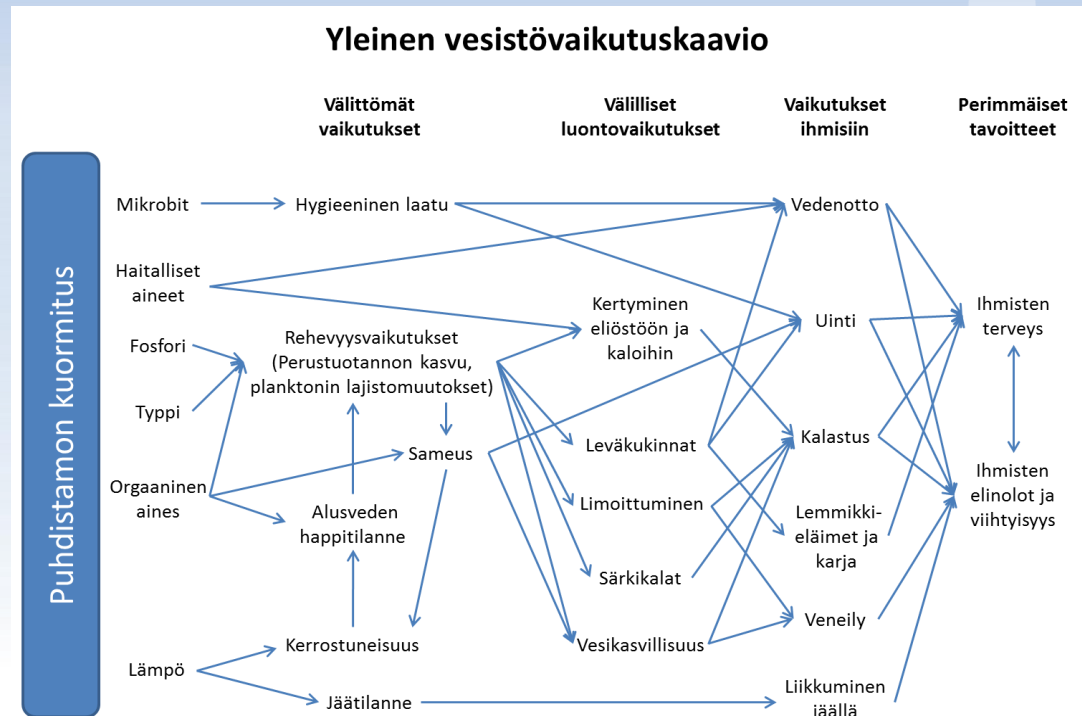


DPSIR-viitekehikko
vaikutusten kuvaamisessa
(tuulivoimaesimerkki)

IMPERIA: Monitavoitearvioinnin menetelmien käyttö arvioinnin suunnittelussa

- Vaikutusketjujen ja oleellisten vaikutusten hahmottaminen
 - ✓ Vaikutusten ja vaikutusketjujen visualisoiminen helpottaa niiden hahmottamista

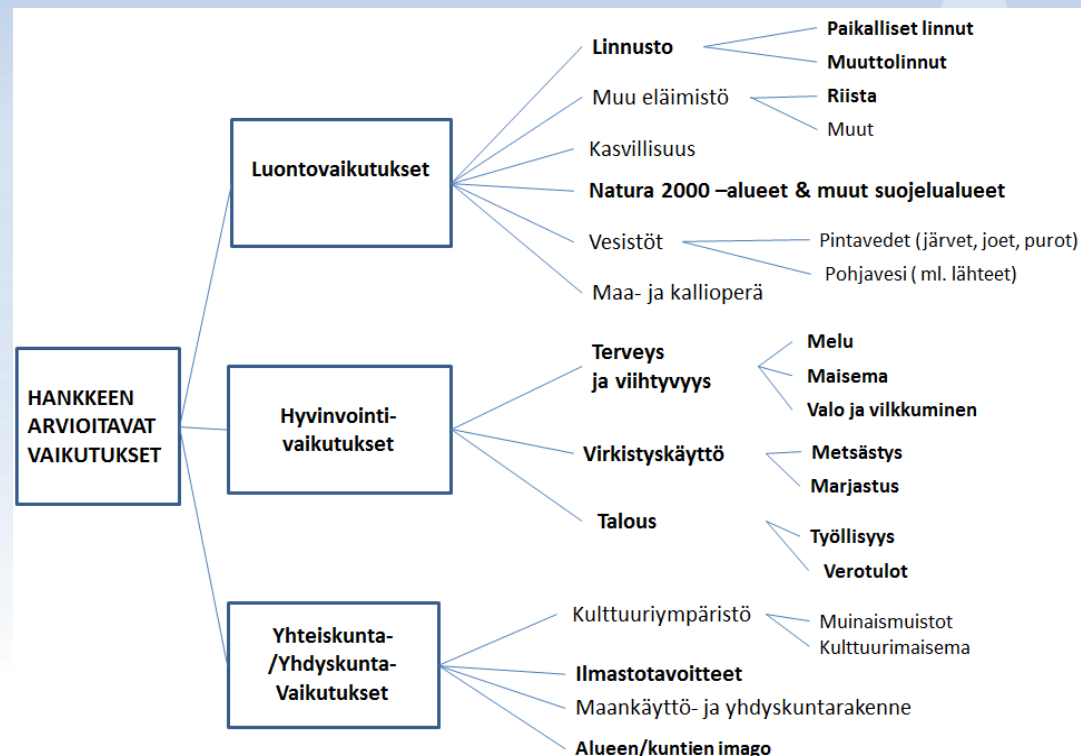
Vaikutuskaavio puhdistamon kuormituksesta Vihdin jätevesihuollon vaihtoehtojen YVAssa (Sito 2014)



IMPERIA: Arvioinnin kohdentaminen olennaisiin vaikutuksiin

- Alustava vaikutusten merkittävyyden arviointi → Keskeisten vaikutusten hahmottaminen ja esittäminen
 - ✓ Myös vähemmälle tarkastelulle jätettävät vaikutukset, joiden käsittelyn vähäisyys perustellaan raportoinnissa

Piiparinmäki-Lammaslamminkankaan tuulivoimapuistohankkeen YVAssa arvioitavat vaikutukset esitettynä arviointipuun muodossa. Tummennettuna ne tekijät, joihin selvityksiä painotettiin.



IMPERIA: Arviointikriteeristöt

- Vaikutusten arviointi perustuu julkaistuihin kriteereihin
 - ✓ Arviointitulokset on lukijan itse tarkastettavissa
 - ✓ Erkki Ikäheimo (2015): Ympäristövaikutusten merkittävyyden arviointi – kuvaukset eri vaikutustyyppien ja merkittävyyden osatekijöiden luokitteluasteikoille (IMPERIA-raportti)

Esimerkki vaikutusten merkittävyyden arvioinnin tueksi laaditusta luokitteluasteikosta hankkeen eläimistöön aiheuttaman muutoksen suuruudelle.

Erittäin suuri ----	Hankkeen aiheuttamat negatiiviset vaikutukset ovat erittäin suuria huomionarvoisille tai suurille eläinlajeille, niiden elinympäristöille tai suotuiselle suojelun tasolle. Hanke käsittää hyvin suuren osan suurten eläinlajien elinpiiristä. Eläinlajisto muuttuu hyvin selvästi. Hanke heikentää tai pirstoo erittäin selvästi tai tuhoaa huomionarvoisten tai suurten lajien elinympäristön. Paikallisesti alueesta tuhoutuu tai heikentyy yli 80%.
Suuri ---	Hankkeen aiheuttamat negatiiviset vaikutukset ovat suuria huomionarvoisille tai suurille eläinlajeille, niiden elinympäristöille tai suotuiselle suojelun tasolle. Hanke käsittää suuren osan suurten eläinlajien elinpiiristä. Eläinlajisto muuttuu selvästi. Hanke heikentää tai pirstoo selvästi tai tuhoaa suurehkon osan huomionarvoisten tai suurten lajien elinympäristöstä. Paikallisesti alueesta tuhoutuu tai heikentyy 40 - 80%.
Kohtalainen --	Hankkeen aiheuttamat negatiiviset vaikutukset kohtalaisia huomionarvoisille tai suurille eläinlajeille, niiden elinympäristöille tai suotuiselle suojelun tasolle. Hanke käsittää kohtalaisen osan suurten eläinlajien elinpiiristä. Huomionarvoisten tai suurten lajien elinympäristö heikkenee tai pirstoutuu osittain tai tuhoutuu osittain. Paikallisesti alueesta tuhoutuu tai heikentyy 10 - 40%.
Vähäinen -	Hankkeen negatiiviset vaikutukset kohdistuvat tavanomaisiin eläinlajeihin, niiden elinympäristöihin tai suotuisaan suojelun tasoon. Hanke käsittää pienen osan suurten eläinlajien elinpiiristä. Elinympäristön pirstomisaikutus on pieni. Paikallisesti alueesta tuhoutuu tai heikentyy alle 10%.
Ei vaikutusta	Ei vaikutusta eläinlajeihin tai niiden käyttämiin elinympäristöihin.

IMPERIA: ARVI-työkalun hyödyntäminen

- Arviointi ARVI:a hyödyntäen parantaa raportin rakenteen loogisuutta → vaikutus tekstin rakenteeseen
- ARVI:lla voidaan tuottaa kuvaajia ja taulukoita vaikutusarvioiden visualisointiin

Vaikutusten merkittävyyden arvioinnin esittäminen. Lyhenteillä kuvataan eri vaikutuksia ja totetuttamisvaihtoehtoja (Balticconnector-kaasuputkihanke 2015)

Vaikutuksen merkittävyys		Muutoksen suuruus								
		Erittäin suuri	Suuri	Kohtalainen	Vähäinen	Ei muutosta	Vähäinen	Kohtalainen	Suuri	Erittäin suuri
Kohteen herkkyys	Vähäinen	Suuri	Kohtalainen	A/R Vähäinen	A/K Vähäinen	Ei vaikutusta	Vähäinen	Vähäinen	Kohtalainen	Suuri
	Kohtalainen	Suuri	Suuri	R RK1 Kohtalainen	R VE1, VE2, RK2 Vähäinen	K RK1, RK2, VE1, VE2 Ei vaikutusta/ Vähäinen	Vähäinen	Kohtalainen	Suuri	Suuri
	Suuri	Erittäin suuri	Suuri	Suuri	Kohtalainen	Ei vaikutusta	Kohtalainen	Suuri	Suuri	Erittäin suuri
	Erittäin suuri	Erittäin suuri	Erittäin suuri	Suuri	Suuri	Ei vaikutusta	Suuri	Suuri	Erittäin suuri	Erittäin suuri

IMPERIA: Vaihtoehtojen vertailu ARVI:n avulla

- ARVI-taulukoilla voidaan koostaa tiiviitä vertailutaulukoita joko sanallisesti tai symbolein

Vaihtoehtojen vertailutaulukko (Balticconnector-kaasuputkihanke 2015)

HANKKEEN Ympäristövaikutukset	VE 0	RAKENTAMINEN				KÄYTTÖ			
		VE FIN 1	VE FIN 2	RK1	RK2	VE FIN 1	VE FIN 2	RK1	RK2
Merenpohja	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Vedenlaatu	0	--	--	--	--	-	-	-	-
Pohjaeläimet ja vesikasvillisuus	0	-	-	--	-	-	-	-	-
Kalasto	0	--	--	---	--	-	-	-	-
Kalastus	0	--	--	---	--	0	0	0	0
Luonnonsuojelukohteet	0	--	--	-	-	0	0	0	0
Kasvillisuus	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Linnusto	0	--	--	-	-	0	0	0	0
Muu eläimistö	0	-	-	-	-	0	0	0	0
Maa- ja kallioperä, pohjavedet	0	-	-	-	-	0	0	0	0
Melu	0	--	--	--	--	-	-	-	-
Tärinä	0	-	-	-	-	0	0	0	0
Vesiliikenne	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Maaliikenne	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Päästöt ilmaan	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Maankäyttö ja rakennettu ympäristö	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Maisema ja kulttuuriympäristö	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Ihmiset ja yhteiskunta	0	-	-	-	-	+	+	+	+
Luonnonvarat	0	0	0	0	0	-	-	-	-
Jätteet	0	-	-	-	-	-	-	-	-

IMPERIAN hyödyt raportoinnissa

